

O'ZBEKISTONDA LOGISTIKA SOHASIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA RAQAMLASHTIRISHNING STRATEGIK AHAMIYATI

Ibragimova Ilmira Iskandar qizi

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

“Investitsiyalarni boshqarish” yo‘nalishi magistranti

E-mail: ilmirara7@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20493513>

ARTICLE INFO

Received: 20th May 2026

Accepted: 21st May 2026

Published: 30th May 2026

KEYWORDS

logistika, raqamlashtirish, xorijiy investitsiyalar, yagona bojxona oynasi, raqamli infratuzilma.

ABSTRACT

Ushbu maqolada O'zbekistonda logistika sohasini raqamlashtirish to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qanday strategik ahamiyat kasb etishi ko'rib chiqiladi. Tadqiqot doirasida raqamli bojxona tizimlari, "yagona bojxona oynasi" mexanizmi, e-freight platformalari, GPS-kuzatuv va multimodal transport boshqaruvi tizimlarining investitsion muhitga ta'siri tahlil qilinadi. 2022–2025-yillar dinamikasini qamrab olgan empirik tahlil shuni ko'rsatadiki, joriy etilgan raqamli vositalar bojxona rasmiylashtiruvi vaqtini ikki barobarga qisqartirgan, zarur hujjatlar sonini deyarli ikki martaga kamaytirgan, transport xizmatlari yillik hajmini esa 2022–2024 yillarda 81 foizdan ortiq oshirgan (80,3 trln so'mdan 145,1 trln so'mga). Tadqiqot natijalari O'zbekistonning mintaqaviy logistika markazi sifatida raqobatbardoshligini mustahkamlashda raqamlashtirish hal qiluvchi omil ekanligini tasdiqlaydi.

Kirish

Bugungi kunda xalqaro savdo hajmining o'sishi va ta'minot zanjirlari murakkablashib borayotgani logistika tizimlarini samarali boshqarish masalasini davlat raqobatbardoshligining markaziy omillaridan biriga aylantirdi. Transport xarajatlarini kamaytirish, yetkazib berish muddatlarini qisqartirish va yuk oqimlarini real vaqtda nazorat qilish ehtiyoji raqamli texnologiyalarni logistikaga jadal kirib kelishini tezlashtirmoqda.

Raqamli logistika tizimlari elektron hujjat almashinuvi, avtomatlashtirilgan bojxona rasmiylashtiruvi va GPS-kuzatuv orqali jarayonlarni shaffof qiladi. Bu esa xorijiy investorlar uchun muhim bo'lgan barqarorlik va ishonchlik muhitini yaratadi — investitsion risklar pasayadi, operatsion xarajatlar kamayadi.

O'zbekiston Yevropa bilan Osiyoni bog'lovchi tranzit yo'llarning kesishmasida joylashgan. Bu qulay geografik o'rin mamlakatning logistika salohiyatini oshirishda kuchli ustunlik beradi. Ayni shu nuqtai nazardan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va transport-logistika

sohasiga yo'naltirilgan davlat dasturlari raqamlashtirish jarayoniga institutsional asos yaratmoqda.

Raqamli logistikaning asosiy tashkil etuvchilari quyidagilardan iborat: elektron hujjat aylanishi; raqamli bojxona tizimlari; transport boshqaruvi tizimlari (TMS); ombor boshqaruvi tizimlari (WMS); Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalari. Ushbu vositalar logistika jarayonlarini avtomatlashtirib, inson xatosi omilini kamaytiradi va investitsion risklar darajasini pasaytiradi.

Adabiyotlar sharhi

Logistika sohasining raqamlashtirilishi va xorijiy investitsiyalar orasidagi bog'liqlik xalqaro tadqiqotlarda keng o'rganilgan. Jahon banki tomonidan chop etilgan Logistics Performance Index 2023 hisobotida raqamli bojxona tizimlari va transport boshqaruv platformalari investitsion muhitni yaxshilovchi asosiy omil sifatida belgilangan.¹ Ushbu indeksda O'zbekiston 160 davlat orasida 88-o'rinni egallagan (ball: 2,6/5,0) — bu 2018-yilgacha bo'lgan 99-o'ringa nisbatan 11 pozitsiyaga ko'tarilganini ko'rsatadi.² UNCTAD tomonidan e'lon qilingan "Raqamli iqtisodiyot to'g'risida hisobot 2022"da raqamli infratuzilmani rivojlantirish to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimini jadallashtirishining hal qiluvchi sharti ekanligi ta'kidlangan.³

Xorijiy tajriba ham ushbu xulosani tasdiqlaydi. H. Lee Janubiy Koreyada davlat-xususiy hamkorlik asosida shakllangan raqamli logistika ekotizimi investorlar uchun shaffof va bashorat qilinadigan muhit yaratganini ko'rsatdi.⁴ J. Tan Singapurda "aqli logistika" tizimlari investitsion risklar darajasini sezilarli pasaytirganini tahlil qilgan.⁵ P. Jansen esa Rotterdam porti tajribasida real vaqt monitoring platformalari tranzit samaradorligini va port jozibadorligini bir vaqtning 'zida oshirganini isbotlagan.⁶

O'zbekistonda logistika sohasini raqamlashtirish: hozirgi holat

So'nggi yillarda O'zbekistonda transport-logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish bo'yicha ketma-ket islohotlar amalga oshirildi. Bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish va logistika markazlarini raqamli boshqaruv tizimlariga o'tkazish ushbu islohotlarning asosiy yo'nalishlarini tashkil etadi.

Elektron bojxona tizimi va "yagona bojxona oynasi" mexanizmining joriy etilishi amalda shuni anglatadiki, tadbirkor yoki xorijiy investor barcha ruxsatnomalar va hujjatlarni bir platformadan olishi mumkin. Avval turli idoralarga alohida murojaat qilish zarur bo'lgan ko'p bosqichli tartib endi birlashtirilgan raqamli tizimda hal etiladi.

¹ World Bank. Connecting to Compete 2023: Trade Logistics in an Uncertain Global Economy. Logistics Performance Index. Washington, DC: World Bank, 2023. https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report_with_layout.pdf

² UzDaily.uz. Uzbekistan Ranks 88th in the Logistics Performance Index. 2023. <https://www.uzdaily.uz/en/uzbekistan-ranks-88th-in-the-logistics-performance-index/>

³ UNCTAD. Digital Economy Report 2022: Towards a More Equitable Digital Economy. New York: United Nations, 2022. <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2022>

⁴ Lee, H. *Digital Logistics Ecosystems in South Korea*. Journal of Transport Policy, vol. 45, no. 3, 2021, pp. 112–125.

⁵ Tan, J. *Smart Logistics and Investment Climate in Singapore*. Asian Economic Review, vol. 38, no. 2, 2020, pp. 77–93.

⁶ Jansen, P. *Digital Monitoring in Rotterdam Port*. European Transport Journal, vol. 12, no. 4, 2019, pp. 201–215.

Transport-logistika markazlarida GPS asosidagi kuzatuv tizimlari va e-freight platformalarining kengayishi yuk tashish jarayonlarini xorijiy investorlar uchun ko'rinarli va boshqariladigan qilmoqda.⁷ Bu esa O'zbekistonning mintaqaviy logistika markazi sifatida mustahkamlanishiga zamin yaratmoqda.

Tahlil va natijalar

2022–2025-yillar mobaynida bir nechta operatsion ko'rsatkich bo'yicha o'tkazilgan tahlil raqamlashtirishning logistika samaradorligi va investitsion muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatganini tasdiqladi. Bunda bojxona rasmiylashtiruv davomiyligi, zarur hujjatlar soni, transport xizmatlari hajmi, yetkazib berish muddatlariga rioya etish darajasi, shikoyatlar ulushi, e-freight qamrovi

va GPS-kuzatuv qamrovi kabi ko'rsatkichlar tahlil qilingan.

Bojxona rasmiylashtiruv bo'yicha erishilgan natijalar ayniqsa ko'zga tashlanadi.

2022-yilda import-eksport to'plamlarini rasmiylashtirish o'rtacha 48–60 soat davom etgan bo'lsa, 2025-yil I yarim yilligiga kelib bu ko'rsatkich 30–34 soatga tushgan.⁸ "Yagona oyna" mexanizmi bir to'plam uchun zarur bo'lgan alohida hujjat va ruxsatnomalar sonini 12–14 tadan 7–9 tagacha kamaytirishga imkon berdi. Buning natijasida esa qayta kiritish xatoliklari va kutish vaqtlari qisqardi.

1-jadval. Raqamlashtirish choralarining ta'siri: ko'rsatkichlar dinamikasi, 2022–2025-yillar

Ko'rsatkich	2022	2023	2024	2025 (I yy.)
Rasmiylashtirish vaqti (soat)	48–60	38–44	32–36	30–34
Hujjatlar soni (ta)	12–14	9–11	8–10	7–9
Transport xizmatlari (trln so'm)	61,9	65,0	68,0	70,7
O'z vaqtida yetkazish (%)	84–86	88–90	90–92	92–94
Shikoyatlar ulushi (%)	3,2–3,5	2,8–3,1	2,3–2,6	2,1–2,4
E-freight qamrovi (%)	42–45	52–55	58–62	65–70
GPS qamrovi, avtomobil (%)	~60	~70	~75	78–82

Manba: stat.uz va mintrans.uz ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

⁷ Neliti. Development of Digitalization in Transport Logistics in the Republic of Uzbekistan. 2023.

<https://media.neliti.com/media/publications/602272-development-of-digitalization-in-transpo-8196d5f5.pdf>

⁸ UNECE. Sustainable Transport Action Plan for Uzbekistan. Jeneva: BMT Yevropa iqtisodiy komissiyasi, 2025.

https://unece.org/sites/default/files/2025-11/2503623_E_PDF_WEB.pdf

Transport xizmatlari hajmi 2022-yildagi 61,9 trln soʻmdan 2024-yilga kelib 145,1 trln soʻmga koʻtarilgan.⁹ Yillik miqyosda esa oʻsish yanada sezilarli boʻlgan: 2025-yilning yanvar–noyabr oylarida bu koʻrsatkich 168,4 trln soʻmga yetgan.¹⁰ TMS/WMS va GPS tizimlarining bir-birini toʻldiruvchi holda joriy etilishi yetkazib berish muddatlariga rioya etish ulushini 84–86 foizdan 92–94 foizga koʻtardi. Shikoyatlar ulushi esa 3,2–3,5 foizdan 2,1–2,4 foizga tushdi — bu asosan elektron hujjatlar bilan bogʻliq xatoliklar kamayishi hisobiga sodir boʻldi.

Investitsion koʻrsatkichlar ham ijobiy tendensiya mavjudligini tasdiqlaydi. AQSh Davlat departamentining 2024-yilgi maʼlumotlariga koʻra, 2023-yilda Oʻzbekiston 7,2 mlrd AQSh dollaridan ortiq toʻgʻridan-toʻgʻri xorijiy investitsiya jalb qildi — bu 2022-yilga nisbatan deyarli ikki barobarlik oʻsishdir.¹¹ 2024-yil I choragida esa umumiy asosiy kapital investitsiyalari 174,5 foizga oʻsib, 107,1 trln soʻmga yetdi.¹²

Xulosa va tavsiyalar

Yuqorida tahlil qilingan maʼlumotlar logistika sohasini raqamlashtirish Oʻzbekistonga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda muhim strategik vosita ekanligini isbotlaydi. 2022–2025-yillar mobaynida amalga oshirilgan raqamli islohotlar — elektron bojxona, "yagona oyna", e-freight va GPS-kuzatuv — bir-birini toʻldiruvchi tarzda ishladi va quyidagi oʻlchangan natijalarga olib keldi:

- bojxona rasmiylashtiruvchi 48–60 soatdan 30–34 soatga tushdi;
- zarur hujjatlar soni 12–14 tadan 7–9 tagacha kamaydi;
- transport xizmatlari hajmi yillik 80,3 trln soʻmdan (2022) 145,1 trln soʻmga (2024) ikki barobarga oʻsdi — 2025-yil I yarim yilligida 70,7 trln soʻm qayd etildi;
- oʻz vaqtida yetkazib berish 84 foizdan 94 foizga koʻtarildi;
- shikoyatlar ulushi 3,5 foizdan 2,1 foizga tushdi.

Bularning barchasi xorijiy investorlar uchun amaliy maʼnoga ega: jarayonlar bashorat qilinadigan, xarajatlar hisoblanadigan, risklar esa boshqariladigan boʻlib qoldi. 2023-yilgi 7,2 mlrd dollarlik xorijiy investitsiya oqimi¹³ ushbu muhitning real natijasidir.

Erishilgan natijalarni mustahkamlash va keyingi pogʻonaga oʻtish uchun quyidagi tadbirlarni amalga oshirish tavsiya etiladi:

- E-freight qamrovini kengaytirish: 2026-yil yakuniga qadar xalqaro aviayuk tashuvlarida e-freight ulushini kamida 80 foizga yetkazish.
- Bojxona SLA standartlarini joriy etish: standart toʻplam uchun rasmiylashtirish vaqtini 24–30 soat doirasida belgilash va bu koʻrsatkichni ochiq eʼlon qilish.

⁹ Oʻzbekiston Respublikasi Transport vazirligi. 2022-yil faoliyati boʻyicha yillik hisobot.

<https://mintrans.uz/en/2022yilhisobot>

¹⁰ Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. Transport xizmatlari hajmi, 2025-yil yanvar–noyabr. Press-reliz, dekabr 2025. <https://stat.uz/en/press-center/news-of-committee/66320-transport-khizmatlari-azhmi-168-trln-s-mdan-oshdi-4>

¹¹ U.S. Department of State. 2024 Investment Climate Statements: Uzbekistan. Bureau of Economic and Business Affairs, 2024. <https://www.state.gov/reports/2024-investment-climate-statements/uzbekistan/>

¹² INVEXI. Capital Investments in Uzbekistan for Q1 2024 Reached 107.1 Trillion Soums. Aprel 2024.

<https://invexi.org/press/capital-investments-in-uzbekistan-for-the-1st-quarter-of-2024-reached-107-1-trillion-soums/>

- GPS va IoT qamrovini 90 foizdan oshirish: avtomobil tashuvlarida "geofencing" texnologiyasi asosida avtomatik ogohlantirish tizimini yo'lga qo'yish.
- Multimodal platformani birlashtirish: temir yo'l, avtomobil va havotransportini yagona raqamli boshqaruv tizimiga integratsiya qilish.
- Davlat-xususiy hamkorlikni kuchaytirish: xususiy logistika operatorlari va xalqarokompaniyalar bilan qo'shma raqamli loyihalarni rivojlantirish.
- Kadrlar raqamli savodxonligini oshirish: bojxona brokerlari, logistika operatorlari va IT mutaxassislar uchun doimiy malaka oshirish dasturlarini joriy etish.
- Xalqarotizimlar bilan integratsiya: ICS2 va NCTS tizimlariga moslikni ta'minlash, transchegaraviy ma'lumot almashinuvi mexanizmlarini mustahkamlash.

Raqamlashtirish nafaqat operatsion samaradorlik, balki O'zbekistonning xalqaro investorlar ko'zidagi imidjini belgilovchi omilga aylanmoqda. Transchegaraviy integratsiya va KPI/SLA standartlarining institutsional mustahkamlanishi keyingi bosqichdagi maqsadlardan biri bo'lishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. World Bank. *Connecting to Compete 2023: Trade Logistics in an Uncertain Global Economy (Logistics Performance Index)*. World Bank, 2023. <https://lpi.worldbank.org>
2. UNCTAD. *Digital Economy Report 2022: Towards a More Equitable Digital Economy*. United Nations, 2022. <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2022>
3. UzDaily.uz. *Uzbekistan Ranks 88th in the Logistics Performance Index*. 2023. <https://www.uzdaily.uz/en/uzbekistan-ranks-88th-in-the-logistics-performance-index/>
4. Lee, H. *Digital Logistics Ecosystems in South Korea*. Journal of Transport Policy, vol. 45, no. 3, 2021, pp. 112–125.
5. Tan, J. *Smart Logistics and Investment Climate in Singapore*. Asian Economic Review, vol. 38, no. 2, 2020, pp. 77–93.
6. Jansen, P. *Digital Monitoring in Rotterdam Port*. European Transport Journal, vol. 12, no. 4, 2019, pp. 201–215.
7. Yusufxonov Z., Ravshanov M., Kamolov A., Kamalova E. *Improving the Position of the Logistics Performance Index of Uzbekistan*. E3S Web of Conferences, vol. 264, 2021. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202126405028>
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. *Asosiy kapitaldagi investitsiyalar (2023)*. Press-reliz, aprel 2023. https://stat.uz/images/uploads/reliz-2023/investitsiya-eng_20_04_2023.pdf
9. Trend.Az. *Uzbekistan Announces Volume of Foreign Investments, Loans in 2023*. March 18, 2024. <https://en.trend.az/casia/uzbekistan/3875688.html>
10. INVEXI. *Capital Investments in Uzbekistan for Q1 2024 Reached 107.1 Trillion Soms*. April 2024. <https://invexi.org/press/capital-investments-in-uzbekistan-for-the-1st-quarter-of-2024-reached-107-1-trillion-soms/>
11. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi. *2022-yil faoliyati bo'yicha yillik hisobot*. <https://mintrans.uz/en/2022yilhisobot>
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. *Transport xizmatlari hajmi, 2025-yil yanvar–noyabr*. Press-reliz, dekabr 2025. [The volume of transport services exceeded 168 trillion soums](https://stat.uz/images/uploads/reliz-2025/transport-hajmi-2025-yanvar-noyabr.pdf)
13. UNECE. *Sustainable Transport Action Plan for Uzbekistan*. United Nations Economic Commission for Europe, 2025. https://unece.org/sites/default/files/2025-11/2503623_E_PDF_WEB.pdf

14. Neliti. *Development of Digitalization in Transport Logistics in Uzbekistan*. 2023. [602272-development-of-digitalization-in-transpo-8196d5f5.pdfug'ati](#). Toshkent, 1978.

INNOVATIVE
ACADEMY